

Ένα παιδί διηγείται:

«Μια μέρα είδα στην εφημερίδα μια φωτογραφία που μου έκανε μεγάλη εντύπωση. Ήταν ένα παιδί που είχε σηκώσει τα χέρια του ψηλά σαν να ήταν στρατιώτης που τον έχουν συλλάβει. Γιατί οι στρατιώτες απειλούσαν το παιδί; Μήπως η φωτογραφία είχε τραβηχτεί σε καιρό πολέμου; -Σε ποιον πόλεμο; ρώτησα τον παππού μου.

Ο παππούς μου είπε πως, όταν ήταν νεαρός, περίπου πενήντα χρόνια πριν, ο κόσμος είχε ζήσει ένα μεγάλο πόλεμο. Αυτός ο πόλεμος είχε κρατήσει έξι χρόνια, από το 1939 μέχρι το 1945. Είχε αναστατώσει και καταστρέψει κράτη στην Ευρώπη, στην Ασία και στην Αφρική. Ακόμα, είχε στοιχίσει στην ανθρωπότητα περίπου εξήντα εκατομμύρια νεκρούς.

-Όπως καταλαβαίνεις, είπε ο παππούς, ο πόλεμος ήταν παγκόσμιος, ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος. Και δεν ήταν ο μόνος που έζησε ο κόσμος στον 20ό αιώνα. Είχε γίνει κι άλλος ένας μεγάλος πόλεμος, ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος, το 1914, που κράτησε μέχρι το 1918. Θυμάμαι ότι το 1939 οι Γερμανοί Ναζί άρχισαν να καταλαμβάνουν πολλές ευρωπαϊκές χώρες, την Πολωνία, τη Γαλλία, την Ολλανδία, το Βέλγιο, τη Δανία, τη Γιουγκοσλαβία, την Ελλάδα. Επιτέθηκαν στη Σοβιετική Ένωση, κατέλαβαν τη Βόρεια Αφρική. Είχαν συμμάχους τους Ιταλούς και τους Ιάπωνες. Από την άλλη πλευρά ήταν οι Σύμμαχοι, οι Άγγλοι, οι Αμερικανοί, οι Σοβιετικοί και όλοι εκείνοι που αντιστέκονταν στους κατακτητές. Η Γερμανία του Χίτλερ και η Ιταλία του Μουσολίνι νικήθηκαν.

Τον Αύγουστο του 1945, οι Αμερικανοί έριξαν ατομικές βόμβες στη Χιροσίμα και στο Ναγκασάκι, στην Ιαπωνία. Οι πόλεις καταστράφηκαν και

εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι σκοτώθηκαν.

Ο πόλεμος τελείωσε, αλλά εμείς θα τον θυμόμαστε για πάντα.

-Να φανταστείς, συνέχισε ο παππούς, ότι όσοι είχαμε ραδιόφωνο ακούγαμε κρυφά στα σπίτια μας εκπομπές που μιλούσαν για την εξέλιξη του πολέμου και σημειώναμε στο χάρτη τη θέση των στρατευμάτων.»

Διασυνδέσεις

- * Β' Παγκόσμιος Πόλεμος, χρονολογίες και γεγονότα, Χρονολόγιο, σελ. 30.
- Β' Παγκόσμιος Πόλεμος, Θυμόμαστε και γιορτάζουμε, σελ. 4-7.
- * Παλιές εφημερίδες, παλιές φωτογραφίες, Ο κόσμος του παππού και της γιαγιάς, σελ. 17-18.
- Οι διασυνδέσεις αυτές είναι ενδεικτικές. Ενδεχομένως υπάρχουν και άλλες συνδέσεις που μπορείτε να τις χρησιμοποιήσετε ανάλογα με τη δυναμική του μαθήματος.

Βιβλιογραφία

Ιστορία του ελληνικού έθνους, τ. 15, Εκδοτική Αθηνών, 1976.

Η ιταλική επίθεση στην Ελλάδα

Ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος άρχισε όταν η Γερμανία του Χίτλερ κατέλαβε το 1939 την Πολωνία.

Πολύ σύντομα, ο γερμανικός στρατός κατέλαβε ένα μεγάλο μέρος της Ευρώπης. Στις 28 Οκτωβρίου 1940, οι σύμμαχοί τους, οι Ιταλοί του Μουσολίνι, επιτέθηκαν στην Ελλάδα.

Ο πρωθυπουργός της Ελλάδας, ο Ιωάννης Μεταξάς, αν και ήταν δικτάτορας, κάλεσε τους Έλληνες να αντισταθούν.

Μια γιαγιά θυμάται:
 «Εκείνο το πρωί ακούσαμε τις σειρήνες.
 Τι συνέβαινε;
 Έβαλα αμέσως το ραδιόφωνο για ν' ακούσω τις ειδήσεις.
 Οι Ιταλοί είχαν επιτεθεί στην Ελλάδα!
 -Σήμερα δεν θα πάτε στο σχολείο, είπα στα παιδιά μου. Έγινε πόλεμος.
 Αργότερα κατέβηκα στο κέντρο της πόλης.

Παντού έβλεπα σημαίες, ανθρώπους να τραγουδούν εμβατήρια και φορτηγά γεμάτα στρατιώτες που πήγαιναν στις μονάδες τους. Το απόγευμα πήγαμε στο σιδηροδρομικό σταθμό να αποχαιρετήσουμε τον αδελφό μου που πήγαινε στο μέτωπο.

Οι μέρες περνούσαν. Ο στρατός νικούσε τους Ιταλούς.

Ο αδελφός μου μας έστειλε πολλά γράμματα από το μέτωπο. Τα έχω φυλάξει.»

Διασυνδέσεις

- * Το έπος του '40, χρονολογίες και γεγονότα, Χρονολόγιο, σελ. 30.
- * 28η Οκτωβρίου, Θυμόμαστε και γιορτάζουμε, σελ. 4-6.
- * Παλιές εφημερίδες, παλιές φωτογραφίες, Ο κόσμος του παππού και της γιαγιάς, σελ. 17-18.
- * Οι διασυνδέσεις αυτές είναι ενδεικτικές. Ενδεχομένως υπάρχουν και άλλες συνδέσεις που μπορείτε να τις χρησιμοποιήσετε ανάλογα με τη δυναμική του μαθήματος.

Βιβλιογραφία

Οδυσσέας Ελύτης, Άσμα ηρωικό και πένθιμο για το χαμένο ανθυπολοχαγό της Αλβανίας, εκδ. Ίκαρος, 1996.

Κώστας Χατζηπατέρας - Μαρία Φαφαλιού, Μαρτυρίες '40-'41, εκδ. Κέδρος, 1988.

Ιστορία του ελληνικού έθνους, τ. 15, Εκδοτική Αθηνών, 1976.

Η γερμανική κατοχή

Σελίδες από το ημερολόγιο της Μαρίας:

«Εδώ και αρκετές μέρες, η γερμανική σημαία κυματίζει στην πόλη μας. Είναι κόκκινη με έναν αγκυλωτό σταυρό στη μέση...

... Παντού βλέπω αφίσες στους δρόμους γραμμένες στα γερμανικά. ρώτησα να μάθω τι γράφουν.

Μου είπαν ότι γράφουν οδηγίες για τον πληθυσμό:

Να παραδοθούν όλα τα ραδιόφωνα. Να γίνεται συσκόπιση μετά τη δύση του ήλιου. Να κολληθεί στα τζάμια μπλε χαρτί. Απαγορεύεται η κυκλοφορία το βράδυ...

... Κάθε απόγευμα, μόλις σκοτεινιάσει, κλεινόμαστε στο σπίτι μας. Ανάβουμε κάτι μικρούς γλόμπους σαν καντηλάκια, γιατί οι Γερμανοί απαγορεύουν να καίμε πολύ ηλεκτρικό...

... Άκουσα ότι ο κόσμος υποφέρει από την πείνα. Ο γερμανικός στρατός παίρνει όσα αγαθά παράγονται για τους στρατιώτες του. Πολλά μαγαζιά έκλεισαν γιατί δεν έχουν τίποτα να πουλήσουν. Πολλοί πεθαίνουν στους δρόμους. Πεινάω κι εγώ. Το ψωμί το μοιράζουν με το

δελτίο. Η μητέρα μου φτιάχνει μια άνοστη νερόβραστη σούπα με αγριόχορτα που μαζεύει από τα χωράφια... Άκουσα πως πολλοί άνθρωποι πουλάνε ό,τι έχουν για λίγο λάδι...

... Οργανώθηκαν συσσίτια. Μοιράζουν δηλαδή φαγητό στον κόσμο. Κάθε πρωί στεκόμαστε στην ουρά μ' ένα κύπελλο στο χέρι για να πάρουμε τη μερίδα μας...

... Πολλές φήμες κυκλοφορούν από στόμα σε στόμα. Ακούσαμε ότι οι Γερμανοί του Χίτλερ μαζεύουν τους Εβραίους συμπολίτες μας, τους βάζουν σε τρένα και τους στέλνουν κάπου μακριά... Πριν τους πάρουν, τους υποχρέωσαν να έχουν ραμμένο στο μανίκι τους ένα κίτρινο αστέρι. Έτσι ξεχώριζαν...

... Πού και πού βλέπω συνθήματα γραμμένα στους τοίχους.

Ζήτω η Ελευθερία. Κάτω ο φασισμός. Έλληνες οργανωθείτε στην Αντίσταση.

Οι γονείς μου είπαν ότι τα γράφουν οι πατριώτες που συμμετέχουν στις αντιστασιακές οργανώσεις που πολεμούν τους Ναζί.»

Διασυνδέσεις

- * Β' Παγκόσμιος Πόλεμος, χρονολογίες και γεγονότα, Χρονολόγιο, σελ 30.
- * Γερμανική κατοχή, Θυμόμαστε και γιορτάζουμε, σελ 8.
- * Παλιές εφημερίδες, παλιές φωτογραφίες, Ο κόσμος του παππού και της γιαγιάς, σελ 12-17.
- * Οι διασυνδέσεις αυτές είναι ενδεικτικές. Ενδεχομένως υπάρχουν και άλλες συνδέσεις που μπορείτε να τις χρησιμοποιήσετε ανάλογα με τη δυναμική του μαθήματος.

Βιβλιογραφία

Άλκη Ζέη, Ο μεγάλος περίπατος του Πέτρου, εκδ. Κέδρος, 2003.

Ζωρζ Σαρρή, Κόκκινη κλωστή δεμένη, εκδ. Πατάκη, 2002.

Σπύρος Τσίρος, Οι πήλινες μούσες, εκδ. Κέδρος, 1988.

Κώστας Χατζηπατέρας - Μαρία Φαφαλιού-Δραγώνα, Μαρτυρίες '41-'44, Η Αθήνα της Κατοχής, τ. 1-2, εκδ. Κέδρος, 2002, 2003.

Ιστορία του ελληνικού έθνους, τ. 7, 8, 9, Εκδοτική Αθηνών, 1976.

Ο Αντίσταση

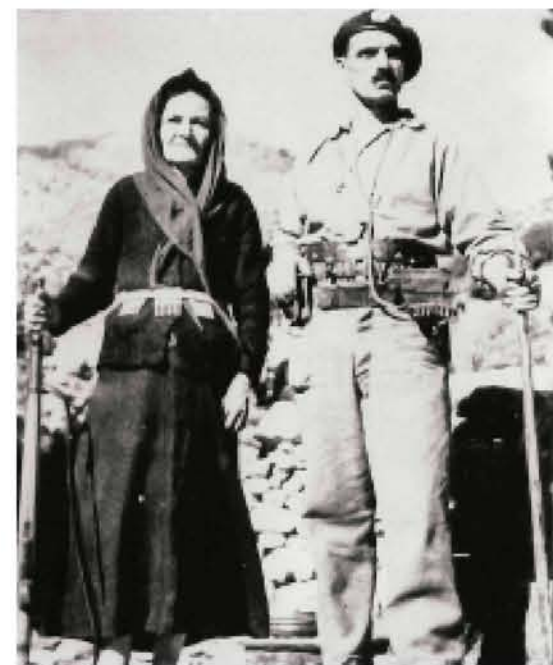
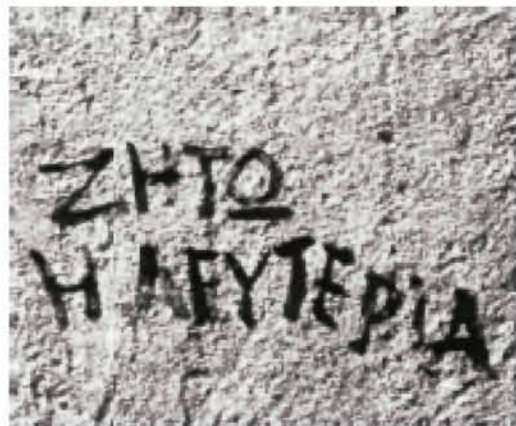
Στην Ελλάδα, αλλά και σε όλες τις χώρες που είχαν κατακτήσει οι Γερμανοί το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, οργανώθηκαν αντιστασιακές οργανώσεις για να τους πολεμήσουν.

Οι αντιστασιακές οργανώσεις έκαναν σαμποτάζ, φυγάδευαν ανθρώπους που κινδύνευαν, κρατούσαν το ηθικό των κατακτημένων ψηλά.

Γράφει η Μαρία στο ημερολόγιό της:

«...Καμιά φορά, το πρωί, βλέπουμε συνθήματα γραμμένα πάνω στους τοίχους των σπιτιών.

Τα γράφουν τις σκοτεινές νύχτες, με κίνδυνο της ζωής τους, όσοι συμμετέχουν στις αντιστασιακές οργανώσεις. Τα συνθήματα μιλούν για την ελευθερία και καλούν τους πολίτες να αντισταθούν...

...Οι Γερμανοί, όσους συλλαμβάνουν, τους φυλακίζουν και τους βασανίζουν για να μαρτυρήσουν κι άλλους συντρόφους τους.

Από στόμα σε στόμα κυκλοφορεί η είδηση ότι στη Θεσσαλία, στη Στερεά και σ' άλλα μέρη γυναίκες και άντρες οργανώνουν τον απελευθερωτικό στρατό...

...Άκουσα ακόμα ότι πολλά μέρη είναι ελεύθερα.

Εκεί, στην Ελεύθερη Ελλάδα, οι αντάρτες έχουν οργανώσει σχολεία για τα παιδιά ...»

Διασυνδέσεις

- * Β' Παγκόσμιος Πόλεμος, χρονολογίες και γεγονότα, Χρονολόγιο, σελ. 30-31
- * Αντίσταση, Απελευθέρωση, Θυμόμαστε και γιορτάζουμε σελ. 8-12
- * Παλιές εφημερίδες, παλιές φωτογραφίες, Ο κόσμος του παππού και της γιαγιάς, σελ. 14-17.
- * Οι διασυνδέσεις αυτές είναι ενδεικτικές. Ενδεχομένως υπάρχουν και άλλες συνδέσεις που μπορείτε να τις χρησιμοποιήσετε ανάλογα με τη δυναμική του μαθήματος.

Βιβλιογραφία

- Άλκη Ζέη, Ο μεγάλος περίπατος του Πέτρου, εκδ. Κέδρος, 2003.
 Χάρης Σακελλαρίου, Αντιστασιακά παιδικά διηγήματα, εκδ. Κέδρος, 1977.
 Ιστορία του ελληνικού έθνους, τ. 7, 8, 9, Εκδοτική Αθηνών, 1976.

Πράξεις αντίστασης

Στην Ελλάδα, αλλά και σε όλες τις χώρες που είχαν κατακτήσει οι Γερμανοί το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, οργανώθηκαν αντιστασιακές οργανώσεις για να τους πολεμήσουν. Οι αντιστασιακές οργανώσεις έκαναν σαμποτάζ, φυγάδευαν ανθρώπους που κινδύνευαν, κρατούσαν το ηθικό των κατακτημένων ψηλά.

Γράφει η Μαρία στο ημερολόγιό της:
«...Κάποιος μας είπε επίσης ότι ένα βράδυ κατέβηκε η κόκκινη σημαία με τον αγκυλωτό σταυρό από την Ακρόπολη της Αθήνας. Κανείς δεν ήξερε ποιος το έκανε. Μας είπε ότι σ' ολόκληρη την Αθήνα οι Γερμανοί είχαν τοιχοκολλήσει προκηρύξεις που έγραφαν ότι **Όποιος κρύψει εκείνον ή εκείνους που κατέβασαν τη γερμανική σημαία, θα εκτελείται!** Είμαι σίγουρη ότι κανένας δεν θα τους προδώσει!

...Μια μέρα, γυρνώντας στο σπίτι από το σχολείο, βρήκα στο δρόμο προκηρύξεις. Τις έχωσα κρυφά στην μπλούζα μου κι έτρεξα να τις δείξω στους δικούς μου. Φοβόμουνά πολύ γιατί τις προκηρύξεις τις τυπώνουν παράνομα οι αντιστασιακές οργανώσεις. Όταν έφτασα στο σπίτι μου τις έβγαλα και διαβάσαμε ότι ανατινάχτηκε η γέφυρα του Γοργοπόταμου.

Μου είπαν ότι αυτό το σαμποτάζ ήταν σπουδαία πράξη αντίστασης, γιατί έτσι κόπηκε η σιδηροδρομική γραμμή που χρησιμοποιούν οι Γερμανοί για να μεταφέρουν στρατό και πολεμοφόδια...»

Από τις αρχές του 1943 οι Σύμμαχοι αρχίζουν να νικούν σε όλα τα μέτωπα. Χώρες και πόλεις απελευθερώνονται η μία μετά την άλλη. Όλοι γιόρταζαν και πανηγύριζαν το τέλος αυτού του άγριου πολέμου. Η Ελλάδα απελευθερώθηκε τον Οκτώβριο του 1944. Το Μάιο του 1945 η Γερμανία υπόγραψε συνθήκη ειρήνης.

Διασυνδέσεις

- * Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, χρονολογίες και γεγονότα, Χρονολόγιο, σελ. 30-31
- * Αντίσταση, Απελευθέρωση, Θυμόμαστε και γιορτάζουμε σελ. 8-12
- * Παλιές εφημερίδες, παλιές φωτογραφίες, Ο κόσμος του παππού και της γιαγιάς, σελ. 14-17.
- * Οι διασυνδέσεις αυτές είναι ενδεικτικές. Ενδεχομένως υπάρχουν και άλλες συνδέσεις που μπορείτε να τις χρησιμοποιήσετε ανάλογα με τη δυναμική του μαθήματος.

Βιβλιογραφία

- Άλκη Ζέη, Ο μεγάλος περίπατος του Πέτρου, εκδ. Κέδρος, 2003.
Χάρης Σακελλαρίου, Αντιστασιακά παιδικά διηγήματα, εκδ. Κέδρος, 1977.
Ιστορία του ελληνικού έθνους, τ. 7, 8, 9, Εκδοτική Αθηνών, 1976.

Το έπος του '40

Ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος άρχισε όταν η Γερμανία του Χίτλερ κατέλαβε το 1939 την Πολωνία. Πολύ σύντομα, ο γερμανικός στρατός κατέλαβε ένα μεγάλο μέρος της Ευρώπης. Στις 28 Οκτωβρίου 1940, οι σύμμαχοί τους, οι Ιταλοί του Μουσολίνι, επιτέθηκαν στην Ελλάδα. Ο πρωθυπουργός της Ελλάδας, ο Ιωάννης Μεταξάς, αν και ήταν δικτάτορας, κάλεσε τους Έλληνες να αντισταθούν.

Οι στρατιώτες έστελναν γράμματα:

Αγαπητέ μου,

Από όσον φερνάμε μας υποδέχονται με σημαίες...

...Η ζωή μας στο μέτωπο δεν είναι και τόσο εύκολη...

Έχουμε όμως γίνει νοικοκύρηδες φρόντης γραμμής.

Όλες τις δουλειές τις κάνουμε μόνοι μας.

Μέχρι και μπουγάδα βάζουμε ψάνη στα βουνά...

Να μας στέλνετε ό,τι μωραείτε: ελιές, μπισκότα, παξιμάδια...

Είμαστε στρατιώτες και νοσοκόμοι μαζί...

Οι γιατροί δεν φρολαβαίνουν τους τραυματίες...

...Ο μεγαλύτερος εχθρός μας είναι ο βαρύς χειμώνας.

Χιόνια, χιόνια... Δύο μέτρα και ψάνη.

Είμαστε ξυλιασμένοι από το φοβερό κρύο...

Στείλτε μας μάλλινα γάντια και κάλτσες...

Διασυνδέσεις

- * Το έπος του '40, χρονολογίες και γεγονότα, Χρονολόγιο, σελ. 30.
- * 28η Οκτωβρίου, Θυμόμαστε και γιορτάζουμε, σελ. 4-6.
- * Παλιές εφημερίδες, παλιές φωτογραφίες, Ο κόσμος του παππού και της γιαγιάς, σελ. 12-17.
- * Οι διασυνδέσεις αυτές είναι ενδεικτικές. Ενδεχομένως υπάρχουν και άλλες συνδέσεις που μπορείτε να τις χρησιμοποιήσετε ανάλογα με τη δυναμική του μαθήματος.

Βιβλιογραφία

Οδυσσέας Ελύτης, Άσμα ηρωικό και πένθιμο για το χαμένο ανθυπολοχαγό της Αλβανίας, εκδ. Ίκαρος, 1996.

Κώστας Χατζηπατέρας - Μαρία Φαφαλιού, Μαρτυρίες '40-'41, εκδ. Κέδρος, 1988.

Ιστορία του ελληνικού έθνους, τ. 15, Εκδοτική Αθηνών, 1976.